LUND UNIVERSITY

Vad räknas som belägg för studenters måluppfyllelse?

Alveteg, Mattias; Larsson, Rolf; Leire, Eva; Malm, Jan-Olle; Mauritsson, Johan; Nilsson, Sandra; Nordbeck, Patrik; Ståhl, Lars-Henrik

Published in:
10:e Pedagogiska Inspirationskonferensen 2018

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Alveteg, M., Larsson, R., Leire, E., Malm, J.-O., Mauritsson, J., Nilsson, S., Nordbeck, P., & Ståhl, L.-H. (2018). Vad räknas som belägg för studenters måluppfyllelse? I *10:e Pedagogiska Inspirationskonferensen 2018* (Pedagogiska inspirationskonferensen LTH; Vol. 10). Lund University.

Total number of authors:
8

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Vad räknas som belägg för studenters måluppfyllelse?

M. Alveteg, R. Larsson, E. Leire, JO. Malm, J. Mauritsson, S. Nilsson, P. Nordbeck, och LH. Ståhl

Abstract — **Universitetskanslerämbetet (UKÄ) ställer numera krav på svenska lärosäten att vi ska utvärdera oss själva. Vi på LTH bör då gemensamt försöka hitta sätt att uppfylla UKÄs krav som även ger de verktyg vi själva behöver för att förbättra våra utbildningars kvalitét.**

Hur tar vi reda på våra utbildningars styrkor och svagheter och vad vi kan göra för att förbättra dem ytterligare? Ett sätt är att undersöka hur väl studenterna uppfyller examensmålen. Vad som ska räknas som belägg för studenters måluppfyllelse är dock svårt, av flera olika skäl. Vår rekommendation blir att triangulera olika typer av belägg samt att tydligt involvera institutionerna i arbetet.

Index Terms — **Programutvärdering, kvalitetssystem, programutveckling**

I. Introduktion

EFTER genomförandet av Bolognaprocessen, bygger europeisk utbildning förenklat på fyra principer [1]

- resultatorientering, med fokus på förväntade lärandemål
- fokus på studenters lärande
- internationell koordinering/standardisering som grund för erkännande av studieresultat från andra europeiska lärosäten
- validering genom kvalitetssäkring

Här finns tydliga kopplingar till pedagogik: Förväntade lärandemål är sedan 2007 en obligatorisk del av alla kursplaner. Lärandetaxonomin Structure of Observed Learning Outcomes (SOLO) bygger på empirisk pedagogisk forskning av vad som är karakteristiskt för student-prestationer som får höga respektive låga omdömen. Fokus på studenternas lärande har en tydlig koppling till paradigmskiftet från undervisningsfokus till lärandefokus, vilket i sin tur finns tydligt förankrat t ex i antagningskriterierna för LTHs pedagogiska akademi.

De fyra principerna kan dock även tolkas förenklat och byråkratiskt som när Högskoleverket (HSV) i december 2009 tänkte sig att "Lärcentrerad undervisning och progression" vad gäller utvalda examensmål i huvudsak skulle utvärderas baserat på en redovisning av var motsvarande lärandemål på kursnivå fanns i utbildningen samt hur de examinerades och bedömdes [2].

Idag utgör sex bedömningsområden miniminivån för vad svenska lärosäten ska kunna redogöra för [3] och i denna text fokuserar vi på bedömningsområdet "Utformning, genomförande och resultat". LTHs kvalitetssystem, som beskrivs i LTHs handbok från 2017 [4], ligger väl i linje med UKÄs instruktioner från 2018 [3]. Handboken delar upp "Utformning, genomförande och resultat" i två bedömningsdimensioner "Programmets utformning och genomförande" respektive "Studenternas måluppfyllelse". Med utgångspunkt i handboken skrev LTHs programledningar under våren 2018 programportföljer för examensmålen kommunikation, lagarbete och ramar.

Syftet med denna text är att diskutera den dimension LTHs interna bedömargrupp har upplevt som den svåraste för såväl programledningarna att skriva om som för bedömargruppen att bedöma: *Studenternas måluppfyllelse*.

II. Bedömningsomgång 2018

Denna första bedömningsomgång har varit en lärprocess för kvalitetsgrupp, bedömargrupp och programledningar med tydlig utvecklingspotential på flera plan. Det som framförallt efterfrågas i LTHs handbok och som bedömargruppen har sökt efter i portföljerna är en sammanhängande argumentationskedja för de båda dimensionerna utformning och måluppfyllelse:

1. Uttolkning av examensmålet för den specifika utbildningen.
2. Beskrivning av vad progression inom detta mål innebär på utbildningen.
3. Kursrelaterade exempel på att studenterna utbildas/övar/examineras mot detta mål.
4. Belägg som beskriver hur väl studenternas prestationer uppfyller målet.

LTHs handbok [4] skiljer sig på en viktig punkt från HSVs utvärdering [5]. Istället för att *bedömargruppen* läser och analyserar examensarbeten poängteras tydligt i LTHs handbok att bedömargruppen inte ska dra slutsatser från källmaterial; *"Bedömarnas uppgift är istället att göra en kritisk granskning av programledningarnas reflekterande texter"* [4]. I denna första omgång har dock reflektion och analys ofta varit bristfällig i portföljerna.

För att avgöra vad som är ett belägg för studenternas måluppfyllelse har bedömargruppen utgått från LTHs handbok [4], UKÄs skrift [3], samt hur HSV [5] resonerat. UKÄ kräver att svenska lärosäten systematiskt följer upp *"hur väl de faktiska studieresultaten motsvarar de*

Manuskript mottaget 1 november 2018. Författarna utgör LTHs interna bedömargrupp för utbildningskvalitet och är samtliga anställda vid olika institutioner på LTH.

M. Alveteg: ordförande i bedömargruppen och är anställd vid Institutionen för kemiteknik (tel: +46 46 222 36 27; epost: mattias.alveteg@ chemeng.lth.se).

R. Larsson: Institutionen för bygg- och miljöteknologi (rolf.larsson@tvrl.lth.se)

E. Leire: Institutionen för teknik och samhälle (eva.leire@miljo.lth.se)

JO. Malm: Kemiska institutionen (jan-olle.malm@chem.lu.se)

J. Mauritsson: Fysiska institutionen (johan.mauritsson@fysik.lth.se)

S. Nilsson: Institutionen för datavetenskap (sandra.nilsson@cs.lth.se)

P. Nordbeck: Matematikcentrum (patrik.nordbeck@math.lth.se)

LH. Ståhl: Institutionen för arkitektur och byggd miljö (lars-henrik.stahl@arkitektur.lth.se)

förväntade" [3]. I HSVs utvärderingsmodell 2011 utgjorde "en bedömning av studenternas resultat såsom de redovisas i examensarbeten" [5] en viktig del av bedömningen. "Faktiska studieresultat" utvärderas alltså baserat på analys av vad studenter de facto presterat.

Från dessa tre källor [3,4,5] har bedömargruppen dragit slutsatsen att information om *kursplaner, examinations-frekvens, kursinnehåll* och liknande visserligen kan räknas som belägg för programmets utformning och genomförande, men *inte* som belägg för studenternas måluppfyllelse.

III. Hur belägga måluppfyllelse?

Examinationsuppgifter nämns som en typ av belägg i LTHs handbok. En uppgiftstext i sig ger dock inte mycket information att bedöma och säger i sig inte nödvändigtvis något om hur studenternas svar bedöms. Om uppgiften är en av flera på en tenta, kanske även studenter som inte klarade uppgiften blir godkända på kursen.

Analys av examensarbeten är en annan typ av belägg. Några programledningar skickade med exempel på examensarbeten, men det är analys av examensarbeten som efterfrågas, inte examensarbeten i sig.

Alumnundersökningar kan ge en fingervisning om hur studenterna upplever utbildningen. Samtidigt bör man här beakta att självskattning av egen förmåga är ett trubbigt instrument samt att det av psykologiska skäl kan bli så att alumnundersökningar överskattar studenternas prestation: För den som har lagt flera år av sitt liv på att klara en utbildning kan det vara svårt att erkänna för sig själv att utbildningen egentligen inte gav så mycket. Har det dessutom gått flera år sedan studenten gick utbildningen kanske svaren inte längre är relevanta för hur utbildningen ser ut idag.

Fokusgruppsintervjuer och enkäter kan ge värdefull information till en programledning om vad som fungerar väl och mindre väl i en utbildning. För att bli bedömningsbart för en utomstående behöver dock programledningen presentera sin analys och reflektion över resultaten från dessa undersökningar. Samma sak gäller för ***kurs-utvärderingar och diverse statistik***.

Utöver de typer av belägg som nämns i handboken konstaterar bedömargruppen att man även kan använda sig av omdömen från externa bedömare och de högskole-pedagogiska studier som lärare gör inom ramen för pedagogiska kurser och/eller presenterar på pedagogiska konferenser.

IV. Några svårigheter

Som lärosäte garanterar vi att *samtliga utexaminerade* studenter uppfyller examensmålen för utbildningen. Samtidigt är det så att en svensk utbildning per definition består enbart av de kurser den utexaminerade studenten läst. En uppenbar svårighet blir när kurser och kanske hela examensmål examineras enbart genom grupparbeten. Är det t ex möjligt för en student att ta sig igenom en hel utbildning utan att själv lära sig skriva?

En annan svårighet är hur man ska utvärdera program där det finns *stor valfrihet*, t ex i årskurs 4 och 5. I viss mån, åtminstone för vissa examensmål, kan kanske analys av examensarbeten ge en indikation på hur troligt det är att samtliga studenter uppfyller vissa examensmål, såsom t ex skriftlig kommunikation. Att analysera examensarbeten är dock inte bara tidskrävande utan även metodologiskt svårt. Studenten står visserligen formellt som ensamförfattare på sitt examensarbete, men slutprodukten i sig är troligen kraftigt beroende av vilket stöd och handledning som studenten fått under arbetet/skrivandet.

Lärandemålen i examensordningen är ofta ganska luddigt formulerade och det är inte självklart vad som kan räknas som måluppfyllelse. Ett särskilt tydligt exempel är examens-målet lagarbete där vissa programledningar som belägg för måluppfyllelse lyft fram att det inte brukar uppstå konflikter medan andra lyft fram som belägg att det brukar uppstå konflikter. Frånvaro av (allvarliga) konflikter bland studenter kan vara en indikation på att de har hög lagarbeteskompetens, men man kan också hävda att konfliktfasen är ett nödvändigt steg i en gruppdynamisk process och att total frånvaro av konflikt därmed är ett belägg för att studenterna *inte* tränats i lagarbete. Därutöver kan man t ex fråga sig om lagarbete, grupparbete och arbete i grupp är synonymer samt om begreppen betyder olika saker för olika utbildningar.

V. Slutord

De båda utvärderingsdimensioner LTH valt är inte helt oberoende av varandra. Utvärdering av dessa är därför beroende av att programledningen uttolkar examensmålet på ett tydligt sätt och därefter tydligt redogör för sin progressionstanke för examensmålet.

Bedömargruppen ser det som troligt att det enklaste sättet att undersöka och argumentera för nivån på studenters måluppfyllelse är att triangulera med hjälp av några olika sorters belägg: Om flera belägg pekar åt samma håll så är de tillsammans betydligt starkare än vad beläggen är var för sig.

En viktig fråga är hur *institutioner och kursansvariga* kan göras mer aktiva i processen. Det är trots allt ändå inom ramen för kurserna som lärandet och examinationen sker. Hur kan vi bättre ta tillvara den insikt i studenternas prestationer som kurslärare och examinator har?

Slutligen: I allt detta svåra arbete är det viktigt att hålla fokus på kvalitetsutveckling. Utvärdering får inte bli ett arbete vi gör för sin egen skull utan något vi kan använda oss av på ett konstruktivt sätt.

Referenser

[1] Å. Lindberg-Sand, " The Embedding of the Euopean Higher Education Reform at the Institutional Level: Development of Outcome-Based and Flexible Curricula?" in *European Higher Education at the Crossroads: Between the Bologna Process and National Reforms*, A Curaj et al. (eds.) Springer Science+Business Media, Dordrecht 2012, pp. 191-207.

[2] Å. Lindberg-Sand, *Koloss på lerfötter? Utveckling av metodik för ett resultatbaserat nationellt kvalitetssystem i svensk högre utbildning,* Centre for Educational Development, Lunds universitet, 2011.

[3] UKÄ, *Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitets-säkringsarbete*, Universitetskanslersämbetet 2016, reviderad 2018.

[4] C. Åkerman, C. Lindholm, T. Roxå, I. Svensson och P. Warfvinge, *Handbok för programutvärdering, version 1*, Lunds Tekniska Högskola, Lunds universitet.

[5] HSV, *Från granskning och bedömning av kvalitetsarbete till utvärdering av utbildningsresultat - ger utvärderingen en bild av kvaliteten på utbildningen vid universitet och högskolor?,* Rapport 2012:21R Högskoleverket.